

چالش‌ها و راهکارهای به‌کارگیری حسابداری ارزش منصفانه در بانکها با رویکرد رشد بدون تورم

داوود عارفی

گروه حسابداری، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
davoudarefi@yahoo.com

غلامرضا فرساد امان الهی

گروه حسابداری، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
g.f1966@yahoo.com

امیررضا کیقبادی

گروه حسابداری، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
a.keyghobadi@iauctb.ac

علی اسماعیل زاده مقری

گروه حسابداری، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
Alies35091@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۸/۱۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۱۹

چکیده

پژوهش به دنبال شناسایی چالش‌ها و راهکارهای به‌کارگیری حسابداری ارزش منصفانه در بانکها با رویکرد رشد بدون تورم بوده است. چشم‌انداز مقاله، بررسی تأثیر حسابداری ارزش منصفانه بر کارایی بانکها در اتخاذ تصمیمات سیاستی به‌منظور حفظ ثبات سیستم مالی از طریق بانک‌های سالم مفید است. محقق با به‌کارگیری رویکرد مرور نظام‌مند و فراترکیب، به تحلیل نتایج و یافته‌های محققین قبلی دست‌زده و با انجام گام‌های ۷ گانه روش ساندلوسکی و باروسو، به شناسایی عوامل مؤثر پرداخته است. از بین ۵۷۹ مقالات داخلی و خارجی، بین سالهای ۲۰۰۷ تا ۲۰۲۲ تعداد ۳۹ مقاله بر اساس روش CASP انتخاب شد. به‌منظور سنجش پایایی و کنترل کیفیت، از روش رونوشت استفاده گردید که مقدار آن برای شاخص‌های شناسایی شده در سطح توافق عالی شناسایی شد. نتایج حاصل از تحلیل داده‌های گردآوری شده در نرم‌افزار ATLAS TI منتج به شناسایی ۹ مقوله و ۵۵ کد اولیه مؤید چالش‌ها و راهکارهای به‌کارگیری حسابداری ارزش منصفانه گردید. معیارهای اصلی مقوله‌های شناسایی شده عبارت‌اند از: انعطاف‌پذیری، نظارت، قوانین و مقررات، شرایط سازمانی، دانش و آموزش، عوامل دولتی، نیازسنجی، رشد اقتصادی و شفافیت عملکرد. بنابراین با ترکیب این ۹ معیار که همگی منابع و تکرار شدگی مشخصی دارند، می‌توان با شناسایی این شرایط، به مطالعه چگونگی اجرای روش‌های حسابداری ارزش منصفانه بر کارایی بانکها در مراحل مختلف چرخه تجاری یا شرایط اقتصادی برای سیاست‌گذاران، برای درک سلامت بانکها و همچنین ثبات سیستم مالی آنان پرداخت. اگر رویه‌های حسابداری ارزش منصفانه، کارایی بانکها را نسبت به اصول بهای تمام‌شده تاریخی بهبود بخشد، از بهبود اضافی که با استفاده از سودهای تحقق‌نیافته ایجاد شده است، می‌توان برای تولید بازده بیشتر پرتفوی اعتباری بانکها استفاده کرد.

واژه‌های کلیدی: حسابداری ارزش منصفانه، کارایی بانک، ثبات مالی، پرتفوی اعتباری بانکها، رشد بدون تورم.

۱- مقدمه

مواردی که دارایی‌ها بازاری برای تعیین ارزش منصفانه ندارند، استثنائاتی از اصل تحقق وجود دارد و ارزش محرومیت برای دارایی‌هایی که ارزش جایگزینی ندارند. در این تحقیق فرض بر این است که ارزش جاری و ارزش منصفانه دارایی‌ها و بدهی‌ها باوجود تفاوت‌های جزئی بین ارزش جاری و ارزش منصفانه، برابر است (فورتونا و همکاران^۶، ۲۰۲۰).

مطالعات مربوط به عملکرد بانک‌ها و ثبات سیستم مالی مدت‌هاست موضوع بحث در بسیاری از کشورها در چند دهه اخیر بوده است. این بحث‌ها بینش غنی در مورد عملکرد مالی، کارایی و عوامل تعیین‌کننده مختلف عملکرد مالی، کارایی و ثبات سیستم مالی ارائه کرده است (دونلوی^۷، ۲۰۱۹). اکثر این مطالعات بر اساس داده‌هایی که بر اساس اصول هزینه تاریخی تهیه شده‌اند، انجام شده است. پذیرش IFRS که مبتنی بر ارزش‌های منصفانه است، حوزه‌ای نوظهور است که باید از نظر عملکرد مالی بانک‌ها، کارایی بانک‌ها و ثبات سیستم مالی با توجه به نظریه واسطه‌گری مالی مورد بررسی قرار گیرد. در این مقاله مفهومی، انتظار می‌رود تأثیر روش‌های حسابداری ارزش منصفانه بر کارایی بانک‌ها در رابطه با رویکرد واسطه‌گری تحت نظریه واسطه‌گری مالی بررسی شود (جورجیو^۸، ۲۰۱۸).

جایاسکارا^۹ (۲۰۱۵) بیان می‌کند که حسابداری ارزش منصفانه ممکن است تأثیری بر کارایی مؤسسات مالی داشته باشد که نشان‌دهنده تأثیر بالقوه بر نظریه واسطه‌گری مالی است. بنابراین، مشکلاتی که در این تحقیق به آن پرداخته می‌شود، این است که «آیا رویه‌های حسابداری ارزش منصفانه بر کارایی بانک‌ها با رویکرد رشد بدون تورم تأثیر می‌گذارد؟». در این زمینه، مطالعه تأثیر حسابداری ارزش منصفانه بر کارایی بانک‌ها در اتخاذ تصمیمات سیاستی به منظور حفظ ثبات سیستم مالی از طریق بانک‌های سالم مفید است.

مفهوم ارزش منصفانه در بخش حسابداری در نتیجه معرفی استانداردهای حسابداری برای ابزارهای مالی (IFRS 9, IAS 39) و (IFRS 7) پدیدار شد. عملکرد مالی بانک‌ها با استفاده از نتایج مالی افشاشده به صورت خارجی اندازه‌گیری می‌شود که قابلیت اتکای آن به قراردادهای حسابداری مورد استفاده در تهیه صورت‌های مالی بستگی دارد (آبوت و همکاران^{۱۰}، ۲۰۲۰).

امروزه، روندی جهانی به سمت اتخاذ استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS) در صنعت بانکداری و مالی که بر اساس ارزش منصفانه است، وجود دارد (دونگ^۱، ۲۰۲۲). بنیاد IFRS و هیئت استانداردهای حسابداری مالی در راستای توسعه مجموعه واحدی از استانداردهای حسابداری جهانی باکیفیت بالا کار می‌کنند، درحالی‌که سازمان‌های بین‌المللی از جمله صندوق بین‌المللی پول، بانک جهانی و هیئت ثبات مالی حمایت خود را از هدف دستیابی به مجموعه واحدی گسترش داده‌اند. استانداردهای حسابداری جهانی باکیفیت بالا، در مجموعه استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، آشکارا از به‌کارگیری ارزش‌های منصفانه حمایت می‌شود و استاندارد بین‌المللی گزارشگری شماره ۱۳ گامی مهم در راستای انتشار رهنمودهای جامع برای اندازه‌گیری ارزش منصفانه و افشای اطلاعات محسوب می‌شود (روبین و همکاران^۲، ۲۰۱۸).

بنیاد IFRS (۲۰۱۷) ۱۵۰ حوزه قضایی را از نظر پذیرش IFRS مشخص کرده است و دریافته است که ۱۲۶ حوزه قضایی که ۸۴ درصد از کل پروفایل‌ها را تشکیل می‌دهند، برای همه یا بیشتر واحدهای تجاری پاسخگوی عمومی داخلی، در بازارهای سرمایه خود به IFRS نیاز دارند. در این زمینه، اطلاعات ارائه شده در صورت‌های مالی در مورد عملکرد یک واحد تجاری خاص، باید بر اساس قراردادهای اصول پشتوانه گزارشگری درک و تفسیر شود. اصول پشتوانه داده‌های مالی به‌طور کلی در دو نوع هستند، یعنی هزینه‌های تاریخی و ارزش‌های جاری. طبق اصول بهای تمام‌شده تاریخی، قیمت یک دارایی در ترازنامه بر اساس بهای تمام‌شده اسمی یا اصلی آن هنگام تحصیل توسط واحد تجاری گزارش می‌شود (سامپایو و همکاران^۳، ۲۰۲۲).

باین‌حال، برای موجودی‌هایی که به کمترین قیمت بهای تمام‌شده یا ارزش بازار شناسایی می‌شوند، استثنا وجود دارد (اوزیلی^۴، ۲۰۲۱). درآمدها و هزینه‌ها زمانی شناسایی می‌شوند که طبق اصل تحقق به حساب‌های دریافتی، پرداختی یا نقدی تبدیل شوند (بنستون^۵، ۲۰۰۸). از سوی دیگر، حسابداری ارزش جاری، که اغلب به‌عنوان حسابداری ارزش منصفانه نامیده می‌شود، ارزشی را شناسایی می‌کند که در آن یک دارایی یا بدهی می‌تواند بین طرف‌های آگاه و مایل در یک معامله کاملاً متعارف مبادله شود. حسابداری ارزش جاری یک اصطلاح عمومی است که اغلب ارزش‌های منصفانه را نشان می‌دهد. باین‌حال، در

⁶ Fortuna et al.

⁷ Donleavy

⁸ Georgiou

⁹ Jayasekara

¹⁰ Abbott et al.

¹ Dong

² Robin et al.

³ Sampaio et al.

⁴ Ozili

⁵ Benston

مروری بر ادبیات و پیشینه تحقیق

تعریف ارزش منصفانه

ارزش‌گذاری منصفانه در حسابداری به تعیین ارزش یک دارایی یا بدهی بر اساس قیمت بازار فعلی یا ارزش تخمینی معتبر اشاره دارد. به طور کلی، ارزش‌گذاری منصفانه بر مبنای ایده‌آلیسم تجاری است، که فرضیه می‌کند معاملات و تعاملات مالی در بازارها روشن و شفاف هستند و قیمت‌ها توسط قوانین عرضه و تقاضا تعیین می‌شوند. ارزش‌گذاری منصفانه به معنای استفاده از بهترین اطلاعات موجود در زمان تعیین ارزش است (اوزیلی، ۲۰۲۱). این شامل استفاده از قیمت‌های بازار قابل دسترس، اگر وجود داشته باشند، است. در صورت عدم وجود قیمت بازار دقیق و معتبر، از تخمینات صحیح و قابل اعتماد توسط متخصصان مالی و حسابداران استفاده می‌شود. ارزش‌گذاری منصفانه می‌تواند به همراه ارزش بینابینی^۲، ارزش بازار^۴، ارزش تخمینی^۵ و ارزش فروش^۶ استفاده شود. این رویکردها بسته به نوع دارایی یا بدهی و شرایط بازار مورد استفاده قرار می‌گیرند (جورجیو، ۲۰۱۸).

ارزش منصفانه، که به‌عنوان ارزش بازار تعریف می‌شود، در طول قرن هجدهم تدوین شد (برت^۷، ۱۹۹۴). با این وجود، این بر اساس عناصر مختلفی از دوره‌های پیشین بود که اثر ثروت ملل آدام اسمیت مرتبط‌ترین آنها بود (هیرستون و همکاران^۸، ۲۰۱۸). علیرغم پیشرفت‌های قبلی، اخیراً استانداردهای متعهدتر به اندازه‌گیری ارزش منصفانه شدند و SFAS 107 (هیئت استانداردهای حسابداری مالی ۱۹۹۱) و SFAS 115 (هیئت استانداردهای حسابداری مالی^۹، ۱۹۹۳) را صادر کردند. اولی رویه‌های افشای ارزش منصفانه ابزارهای مالی را هم به دارایی‌ها و هم به بدهی‌ها تعمیم داد، زمانی که برآورد ارزش منصفانه امکان‌پذیر باشد در صورت وضعیت مالی شناسایی شده و شناسایی نشده است، و دومی به حسابداری و گزارش‌دهی سرمایه‌گذاری‌ها در اوراق بهادار اختصاص داد. دارای ارزش منصفانه قابل تعیین و برای کلیه سرمایه‌گذاری‌ها در اوراق بدهی است.

علاوه بر این، SFAS 133 (هیئت استانداردهای حسابداری مالی، ۱۹۹۸) استانداردهای حسابداری و گزارشگری ابزارهای مشتقه را ایجاد کرد. این‌ها شامل ابزارهای مشتقه خاص گنجانده شده در سایر قراردادهای و برای فعالیتهای پوشش ریسک بود و استاندارد حسابداری بین‌المللی ۳۹ (هیئت استانداردهای حسابداری بین‌المللی^{۱۰}، ۲۰۰۳) اصولی را برای شناسایی و اندازه‌گیری دارایی‌های مالی، بدهی‌های مالی و برخی از قراردادهای

شناسایی^۱ (۲۰۰۵) بیان می‌کند که حسابداری جزء مهمی در زیرساخت یک سیستم مالی است و ممکن است بر ثبات آن سیستم مالی تأثیر بگذارد. عملکرد مالی یک بانک معمولاً با استفاده از نسبت‌های حسابداری مانند بازده دارایی‌ها (ROA)، بازده حقوق صاحبان سهام (ROE) و حاشیه سود خالص اندازه‌گیری می‌شود. نوسانات این نسبت‌ها در بازه زمانی به دلایل مختلفی از جمله رقابت، تغییر در سیاست‌ها و مقررات، تغییر در محیط کسب‌وکار و تغییر در مدیریت و غیره رایج است. جایاسکارا و همکاران^۲ (۲۰۱۸) بیان می‌کند که روش‌های حسابداری ارزش منصفانه بر عملکرد مالی بانک‌ها بسته به وضعیت شرایط اقتصادی تأثیر می‌گذارد. نقش بانک‌ها در توسعه اقتصادی و اجتماعی از پیش نیازهای اصلی جهت رشد اقتصادی و افزایش رفاه اجتماعی است. بانک‌ها به کمک سیاست‌های اعتباری و مالی خود قادرند وسایل رشد و توسعه اقتصادی را در کشور فراهم نمایند.

دستیابی به نرخ رشد اقتصادی بالا و با ثبات از جمله مسایل مهم هر کشور می‌باشد. از طرف دیگر تورم و اثرات زیانبار آن (به ویژه بر رشد اقتصادی) نیز یکی از مشکلات اساسی کشورها به حساب می‌آید. بنابراین محققان تلاش خود را بر چگونگی تبیین ارتباط بین تورم و رشد اقتصادی متمرکز نموده‌اند.

بر مبنای منطق مقاومت، رعایت قوانین و مقررات جدید (شامل الزامات جدید گزارشگری مالی) را نباید به‌عنوان، فرض مسلم در نظر گرفت. زیرا در عمل قوانین و مقررات جدید به‌طور کامل رعایت نمی‌شوند. بنابراین، مطالعه چگونگی اجرای روش‌های حسابداری ارزش منصفانه بر کارایی بانک‌ها در مراحل مختلف چرخه تجاری یا شرایط اقتصادی برای سیاست‌گذاران برای درک سلامت بانک‌ها و همچنین ثبات سیستم مالی ضروری است. اگر رویه‌های حسابداری ارزش منصفانه کارایی بانک‌ها را نسبت به اصول بهای تمام‌شده تاریخی بهبود بخشد، از بهبود اضافی که با استفاده از سودهای تحقق‌نیافته ایجاد شده است، می‌توان برای تولید بازده بیشتر پرتفوی اعتباری بانک‌ها استفاده کرد. رشد اعتبار بستگی به سطح سرمایه هر بانک دارد. در این زمینه، مطالعه تأثیر حسابداری ارزش منصفانه بر عملکرد بانک‌های تجاری از نظر کارایی برای حفظ ثبات سیستم مالی به‌موقع است. بنابراین هدف پژوهش به صورت زیر است:

شناسایی چالش‌ها و راهکارهای به‌کارگیری حسابداری ارزش‌گذاری منصفانه در بانک‌ها

⁶ (Exit Value)

⁷ Barth

⁸ Hairston et al.

⁹ Financial Accounting Standards Board

¹⁰ International Accounting Standards Board

¹ Schinasi

² Jayasekara et al

³ (Mark-to-Market)

⁴ (Market Value)

⁵ (Estimated Value)

این تعاریف حل شده‌اند و علیرغم اینکه ممکن است بدون چالش به نظر برسند، مجموعه‌ای از ایده‌ها و مفروضات ترکیبی هستند که برای تخمین قیمت‌هایی که یک دارایی یا بدهی در بازار دریافت می‌کند، استفاده می‌شود. با این حال، ظهور بحران مالی ۲۰۰۸-۲۰۰۹ انتقادهای متعددی را از سوی رهبران مالی به همراه داشت. استدلال شد که اندازه‌گیری ارزش منصفانه تا حدی اشتباه است که برآوردهای مدیریت با نیت خوب مبتنی بر پیش‌بینی‌ها و مفروضات اشتباه باشد.

چندین ضعف نیز برای استانداردهای حسابداری ارزش منصفانه و کاربرد آنها ذکر شد. به عنوان مثال، گزارش هیئت مشورتی بحران مالی (FCAG) (۲۰۰۹) چندین محدودیت از جمله دشواری اعمال حسابداری ارزش منصفانه در بازارهای غیر نقدشونده، شناسایی زبان‌های معوق مرتبط با وام‌ها، محصولات اعتباری ساختاریافته و سایر ابزارهای مالی، مشکلات پیرامون را برجسته کرد. ساختارهای تأمین مالی خارج از ترازنامه و پیچیدگی استانداردهای حسابداری برای ابزارهای مالی. علاوه بر این مسائل حوزه‌های متفاوتی را بین اصول حسابداری پذیرفته شده عمومی ایالات متحده ("GAP" ایالات متحده) و استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی ("IFRS") برجسته کرد. در نتیجه تغییر نظام گزارشگری مالی به واسطه حرکت به سمت به‌کارگیری گسترده الگوی ارزش منصفانه، اغلب به عنوان تغییر الگوی حسابداری تلقی می‌شود که خود در حوزه گزارشگری مالی، تحولی اساسی محسوب می‌شود.

ارزش‌گذاری منصفانه در بانک‌ها نیز همچنین با چالش‌ها و دغدغه‌های خاصی همراه است. بانک‌ها برای اعطای وام‌ها به مشتریان خود نیاز به تعیین نرخ سود مناسب دارند. اما تعیین نرخ سود صحیح و منصفانه، که به عدالت توزیعی و قدرت خرید مشتریان تأثیر نگذارد و در عین حال سودآوری بانک را تضمین کند، چالشی پیچیده است. بانک‌ها نیازمند تأمین خدمات مالی برای تمامی اقشار جامعه هستند. اما در برخی موارد، برخی از اقشار جامعه، به خصوص افراد با درآمد کم، به سختی به خدمات بانکی دسترسی دارند. بانک‌ها باید تلاش کنند تا به تمامی اقشار جامعه خدماتی مناسب ارائه دهند و در عین حال نگرانی‌های امنیتی و ریسک کسب و کار خود را در نظر بگیرند (صاحبقرانی و همکاران، ۱۴۰۱).

بانک‌ها می‌بایست به عدالت انتخاب مشتریان خود بپردازند و بر اساس معیارهای عادلانه و منصفانه، مانند توانایی بازپرداخت وام، تعیین کنند. اما در عمل، بانک‌ها ممکن است به دلایلی مانند تبعیض‌های نژادی، جنسیتی یا اقتصادی، عدالت در انتخاب مشتریان را رعایت نکنند. بانک‌ها می‌بایست ریسک‌های مالی را در نظر بگیرند و برای حفظ پایداری خود اقدامات مناسبی را

برای خرید یا فروش اقلام غیرمالی ایجاد کرد. بعداً توسط IFRS 9 ابزارهای مالی (هیئت استانداردهای حسابداری بین‌المللی ۲۰۱۴) جایگزین شد. همچنین اصولی را برای عدم شناسایی ابزارهای مالی و حسابداری پوششی تجویز می‌کند. این مقررات در استانداردهای مشتقات و سایر ابزارهای مالی مشابه هستند. تحولات بیشتر رخ داد، اما ارزش منصفانه به‌طور مشابه در SFAS 157 (هیئت استانداردهای حسابداری مالی، ۲۰۰۶) و IFRS 13 (هیئت استانداردهای حسابداری بین‌المللی ۲۰۱۱) تعریف شد. SFAS 157 آن را به عنوان "قیمتی که برای فروش یک دارایی دریافت می‌شود یا برای انتقال یک بدهی در یک معامله منظم بین شرکت کنندگان در بازار در تاریخ اندازه‌گیری تحت شرایط فعلی بازار پرداخت می‌شود" تعریف می‌کند. IFRS 13 آن را به عنوان "قیمتی که برای فروش یک دارایی دریافت می‌شود یا برای انتقال یک بدهی در یک معامله منظم بین فعالان بازار در تاریخ اندازه‌گیری پرداخت می‌شود" تعریف می‌کند. گسترش بیشتر این تعریف نشان می‌دهد که اگر فعالان بازار هنگام قیمت‌گذاری، تاریخ اندازه‌گیری ویژگی‌های دارایی یا بدهی را در نظر بگیرند، واحدهای تجاری نیز باید این ویژگی‌ها را هنگام اعمال اندازه‌گیری ارزش منصفانه در نظر بگیرند.

SFAS 157 (هیئت استانداردهای حسابداری مالی ۲۰۰۶) و IFRS 13 (هیئت استانداردهای حسابداری بین‌المللی، ۲۰۱۱) مجموعه‌ای از سه سطح سلسله مراتبی را برای اندازه‌گیری ارزش منصفانه ایجاد کردند. ورودی‌های سطح ۱ را می‌توان از طریق قیمت‌های اعلام شده آماده و قابل مشاهده در بازارهای فعال برای دارایی‌ها یا بدهی‌های یکسان اندازه‌گیری کرد. ورودی‌های سطح ۲ به ورودی‌هایی (غیر از قیمت‌های نقل شده در سطح ۱) اشاره می‌کنند که به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم از طریق تأیید با بازار قابل مشاهده داده‌های دارایی‌ها یا بدهی‌های مشابه در بازارهای فعال یا غیرفعال و سایر داده‌های بازار مرتبط قابل مشاهده هستند. ورودی‌های سطح ۳ ورودی‌های غیر قابل مشاهده‌ای هستند که مفروضات گزارشگری واحد تجاری در مورد مفروضات شرکت کنندگان در بازار در قیمت‌گذاری دارایی یا بدهی، از جمله مفروضات مربوط به ریسک را منعکس می‌کنند. حسابداری ارزش منصفانه از چندین تکنیک برای بازنگری دوره‌ای ارزش‌های مالی دارایی‌های مالی مانند سهام، اختیار معامله، مبادله و سایر عناصر قابل معامله استفاده می‌کند. با این حال، دارایی‌های سطح ۱، ۲ و ۳ بر اساس قابلیت اطمینان آنها طبقه بندی می‌شوند. دارایی‌های سطح ۱ به راحتی ارزش‌های بازار را مشاهده می‌کنند، در حالی که دارایی‌های سطح ۲ و ۳ به ترتیب بر اساس قیمت‌های مدل‌های قابل مقایسه یا مالی یا مفروضات گزارشگری شرکت ارزیابی می‌شوند.

انجام دهند. در هنگام ارزش‌گذاری وام‌ها و سایر محصولات مالی، بانک‌ها باید به توازن بین تقاضاها، سودآوری و پایداری بانک دقت کنند (مرادی و همکاران، ۱۳۹۷).

به طور کلی، ارزش‌گذاری منصفانه در بانک‌ها نیازمند توجه به نیازهای مشتریان، رعایت اصول عدالت مالی و توازن بین سودآوری و ریسک مالی است. این چالش‌ها نیازمند همکاری بین بانک‌ها و مقامات نظارتی برای تضمین عدالت در عملکرد مالی بانک‌ها می‌باشد. در ادامه به بررسی تحقیقات داخلی و خارجی همراستا با اهداف تحقیق پرداخته شده است:

صاحبقرانی و همکاران (۱۴۰۱)، پژوهشی با عنوان بررسی ارتباط تجدید ارزیابی دارایی‌ها با نوسانات قیمت سهام و تحلیل رفتار سهامداران ارائه نمودند. به دلیل افزایش تورم فعلی حاکم بر کشور و به روز بودن موضوع تجدید ارزیابی بین‌اهالی بازار سرمایه، شرکت‌های مختلف در جهت آن اقدام می‌کنند که از مباحث مهم می‌باشد. همچنین تأثیر تجدید ارزیابی بر قیمت و اخباری که به واسطه آن بر روی سهام شرکت‌ها تأثیرگذار است، باعث می‌شود استفاده‌کنندگان، سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان و سهامداران، رفتارهای مختلفی در قبال آن داشته باشند.

صدیقی و همکاران (۱۳۹۸)، پژوهشی با عنوان تأثیر به‌کارگیری رویکرد ارزش منصفانه بر شاخص‌های عملکرد شرکت‌های سرمایه‌گذاری کوچک و متوسط ارائه نمودند. نتایج نشان داد که نسبت بازده دارایی‌ها و بازده حقوق صاحبان سرمایه به‌عنوان شاخص‌های عملکرد، پس از به‌کارگیری استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی برای واحدهای کوچک و متوسط تغییر معناداری پیدا نمی‌کنند.

مرادی و همکاران (۱۳۹۸)، پژوهشی با عنوان چالش‌ها و فرصت‌های اندازه‌گیری ارزش‌های منصفانه در راستای پیاده‌سازی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در ایران ارائه نمودند. برای پیاده‌سازی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، علاوه بر اینکه می‌بایست به محیط اقتصادی، فاکتورهای رفتاری و اندازه‌گیری ارزش‌های منصفانه توجه شود، آموزش حسابداران و حساب‌رسان نیز امری حیاتی به نظر می‌رسد. همچنین، اندازه‌گیری و گزارشگری ارزش‌های منصفانه، صحت، شفافیت و قابلیت مقایسه را افزایش می‌دهد و به‌طور کلی به مفید بودن اطلاعات حسابداری کمک می‌کند.

مقدسی و همکاران (۱۳۹۷)، پژوهشی با عنوان اندازه‌گیری و گزارش ارزش تسهیلات اعطایی بانک‌ها ارائه نمودند. پس از بحران مالی اخیر، گرایش به سوی اندازه‌گیری و گزارشگری رویکرد آینده‌نگر زیان‌های اعتباری مورد انتظار به جای رویکرد گذشته‌نگر زیان تحقق یافته بوده است که باعث حرکت از روش بهای تمام‌شده تاریخی به سوی اندازه‌گیری و افشای ارزش

منصفانه وام‌های بانکی شده است. مرگان و همکاران (۱۳۹۷)، پژوهشی با عنوان تبیین ارزش منصفانه حسابداری و محافظه کاری حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران ارائه نمودند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که محافظه کاری حسابداری بر رابطه بین ارزش منصفانه سرمایه‌گذاری و جریان‌های نقدی آینده تأثیر مثبت و معنادار دارد اما محافظه کاری حسابداری بر رابطه بین ارزش منصفانه سرمایه‌گذاری و قیمت سهام تأثیر ندارد. حاجی کرمانی و همکاران (۱۳۹۶)، پژوهشی با عنوان تأثیر کاربرد ارزش منصفانه در گزارش‌های مالی در بهبود ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری ارائه نمودند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که ارتباط ارزشی سود هر سهم عادی و نیز ارتباط ارزشی همزمان سود هر سهم عادی و ارزش دفتری در شرکت‌هایی که از ارزش منصفانه استفاده نموده‌اند بیشتر از شرکت‌هایی است که از نظام بهای تمام‌شده استفاده نموده‌اند.

کرمی و همکاران (۱۳۹۶)، پژوهشی با عنوان تدوین مدل پیاده‌سازی نظام ارزش‌های منصفانه در ایران با تأکید بر اندازه‌گیری ارائه نمودند. با استفاده از روش تحقیق تنوری داده‌بنیاد، مدلی شامل شرایط علی، راهبردها، شرایط بستر، شرایط مداخله‌گر و پیامدها در خصوص پیاده‌سازی ارزش منصفانه با تأکید بر بخش اندازه‌گیری در ایران ارائه شد. توجه و توسعه حوزه ارزشیابی و ارزش‌گذاری در داخل کشور و ایجاد استانداردهای ارزشیابی برای ارزشیابان مستقل، از دستاوردهای مهم تحقیق مذکور است. سامپایسو و همکاران (۲۰۲۲)، پژوهشی با عنوان چگونه شکل دهی بحران مالی ۲۰۰۸-۲۰۰۹ ادبیات حسابداری ارزش منصفانه: یک رویکرد کتاب‌سنجی ارائه نمودند. نتایج نشان‌دهنده افزایش شدید ادبیات حسابداری ارزش منصفانه است که به دلیل بحران مالی ۲۰۰۸-۲۰۰۹ شروع شده است، و نشان‌دهنده تغییر بیشتر از مقررات حسابداری ارزش منصفانه به موضوعاتی مانند اندازه‌گیری ارزش منصفانه، مدیریت سود، ارتباط ارزش و بانک‌ها است. نتایج شواهد بیشتری را در مورد موضوعات مرتبط ارائه می‌کند و نشان می‌دهد که موضوعات مرتبط با بحران‌های مالی، حتی در زمان‌های رشد، مرتبط باقی می‌مانند.

دونگ (۲۰۲۲)، پژوهشی با عنوان تحقیق در ارزش منصفانه و حسابداری بانکی ارائه نمود. مطالعات مربوط به رفتار حسابداری بانک‌ها از ارزش‌گذاری برای ابزارهای مالی و ارزیابی ریسک، و همچنین صلاح‌دید بانک‌ها در مدیریت سرمایه نظارتی و سود را مرور شده است. تاکاس و همکاران (۲۰۲۱)، پژوهشی با عنوان تأثیر ارزش منصفانه بر کیفیت سود بانک‌ها: شواهد تجربی از کشورهای اروپایی توسعه یافته و نوظهور را ارائه نمودند. نتایج نشان دادند درحالی‌که تغییر بهره مشاهده شده در کل

دوره و اندازه بانکها به طور معنی داری و منفی بر AEQ تأثیر می‌گذارد، نسبت دارایی‌های ارزش منصفانه تأثیر مثبت معناداری دارد. ما نشان می‌دهیم که مورد دوم فقط برای کشورهای توسعه یافته معتبر است. ایمان و همکاران (۲۰۲۱)، پژوهشی با عنوان تأثیر حسابداری ارزش منصفانه بر کاهش قیمت سهام بانک ارائه نمودند. برای ارزش منصفانه تجزیه و تحلیل اطلاعات مالی شرکت‌ها با استفاده از تأخیر توزیع شده خودکار (ARDL) در محیط نرم‌افزار Eviews انجام شد. یافته‌های پژوهش مذکور نشان داد که حسابداری ارزش منصفانه نه تنها در کوتاه‌مدت بلکه در بلندمدت نیز تأثیر معناداری بر کاهش قیمت سهام ندارد. خان (۲۰۲۰)، پژوهشی با عنوان آیا حسابداری ارزش منصفانه به ریسک سیستمیک در صنعت بانکداری کمک می‌کند؟ ارائه نمود. یافته‌های تحقیق باید به تنظیم‌کننده‌ها و سیاست‌گذاران علاقه داشته باشد، زیرا تغییرات نظارتی اخیر در پرتو توصیه‌های بازل ۳ مستلزم گنجاندن سود و زیان تحقق نشده در اوراق بهادار AFS در سرمایه‌گذاری بانک‌های با رویکردهای پیشرفته است. اریک و همکاران^۱ (۲۰۱۸)، پژوهشی با عنوان حسابداری ارزش منصفانه و ثبات مالی ارائه نمودند. در حالی که ارزیابی ابزارهای مالی با توجه به ارزش بازار آنها همچنان یک تکنیک حسابداری است که بر گزینه‌های جایگزین (مانند بهای تمام شده تاریخی) برتر است، در صورت وجود چالش‌هایی در ارزیابی یک ابزار، فضایی برای بهبود روش اندازه‌گیری و ارائه تغییرات در ارزش وجود دارد.

روش‌شناسی

پژوهش از نظر اینکه به دنبال شناسایی چالش‌ها و راهکارهای به‌کارگیری حسابداری ارزش‌گذاری منصفانه در بانک‌ها در مطالعات مبتنی بر رویکرد فراترکیب است از نظر رویکرد کلی مطالعه‌ای کیفی بوده و با روش تحقیق کتابخانه‌ای، با تکنیک فراترکیب در حوزه به‌کارگیری حسابداری ارزش‌گذاری منصفانه در بانک‌ها صورت گرفته است. یکی از روش‌هایی که برای بررسی، ترکیب و آسیب‌شناسی پژوهش‌های قبل در چند سال گذشته معرفی شده است، فرامطالعه^۲ است. فرامطالعه چهار قسمت اصلی را شامل می‌گردد که عبارت‌اند از: فرا تحلیل^۳ (تحلیل کمی محتوای ابتدایی)، فراروش^۴ (تحلیل روش‌شناسی مطالعات ابتدایی)، فرا نظری^۵ (تحلیل نظریه‌های مطالعات ابتدایی) و فراترکیب (تحلیل کیفی محتوای مطالعات ابتدایی). فراترکیب یکی از انواع روش‌های زیرمجموعه فرامطالعه است که از طریق

شکل ۱. فرایند انجام فراترکیب

یافته‌ها

همان‌گونه که ذکر شد، تحلیل فراترکیب در بردارنده هفت گام است. در این بخش نتایج مربوط به هر یک از گام‌های این تحلیل به صورت جداگانه ارائه می‌شود.

مرحله اول: تنظیم سؤالات اساسی پژوهش

نخستین گام در روش سندولوسکی و باروسو، تنظیم پرسش‌های پژوهش است. این پرسش‌ها عموماً بر اساس چهار پارامتر چه

^۴. Meta-Method

^۵. Meta-Theory

^۶. Sandelowski And Barroso

^۱ Éric et al.

^۲. Meta-Study

^۳. Meta-Analysis

در این گام ۵۷۹ مطالعه یافت شده در گام قبل به‌طور دقیق طی چند مرحله مورد بازبینی قرار می‌گیرند تا مطالعاتی که با سؤالات پژوهش متناسب نیستند کنار گذاشته شوند و در نهایت مرتبط‌ترین مطالعات برای استخراج پاسخ سؤالات مشخص گردند. فرآیند بازبینی شامل بررسی عنوان، چکیده و محتوای پژوهش‌ها به همراه روش تحقیق مطالعات است. مراحل فرآیند بازبینی در این پژوهش به شرح زیر است:

(۱) در این مرحله عنوان مطالعات بررسی شده و مطالعاتی که ارتباطی با سؤالات پژوهش نداشتند، کنار گذاشته شدند. با بررسی عنوان مطالعات، ۲۲۹ مطالعه به دلیل عدم ارتباط عنوانشان با سؤالات پژوهش کنار گذاشته شدند.

(۲) در این مرحله چکیده مطالعات بررسی شده و مطالعاتی که ارتباطی با سؤالات پژوهش نداشتند، کنار گذاشته شدند. با مطالعه چکیده مطالعات، ۷۵ مطالعه به دلیل عدم ارتباط چکیده با سؤالات پژوهش کنار گذاشته شدند.

(۳) در این مرحله محتوای مطالعات بررسی شدند، به عبارتی کل پژوهش مطالعه شده و مطالعاتی که ارتباطی با سؤالات پژوهش نداشتند، کنار گذاشته شدند. با بررسی محتوای مطالعات، ۸۰ مطالعه غیر مرتبط با سؤالات پژوهش کنار گذاشته شدند.

(۴) از آنجایی که این پژوهش قصد دارد با استفاده از ترکیب مطالعات گذشته، چارچوب تحقیق را استخراج کند، مطابق با نظر متخصصان فراترکیب مطالعات با روش تحقیق‌های کیفی و کمی مورد بررسی قرار می‌گیرند. در نهایت با حذف ۱۶۴ مطالعه دیگر، ۳۹ مقاله باقی ماند.

چیزی، چه کسی، چه زمانی و چگونه؛ قابل تنظیم است. پس از آنکه سؤالات پژوهش بر اساس هدف پژوهش تنظیم شد مرحله بررسی نظام‌مند متون آغاز می‌شود. جدول ۱ پاسخ به این پرسش‌های بنیادین و اساسی مربوط به روش فراترکیب را نشان می‌دهد.

مرحله دوم: بررسی نظام‌مند متون

برای گردآوری داده‌های پژوهش از داده‌های ثانویه به نام اسناد و مدارک گذشته استفاده می‌شود. همان‌گونه که پیشتر بیان گردید، پایگاه‌های پژوهشی مورد توجه دو پایگاه مطرح Scopus و Web of Science بوده که در این دو پایگاه بر مجموعه پایگاه‌های انتشاراتی زیر تمرکز ویژه‌ای گردید:

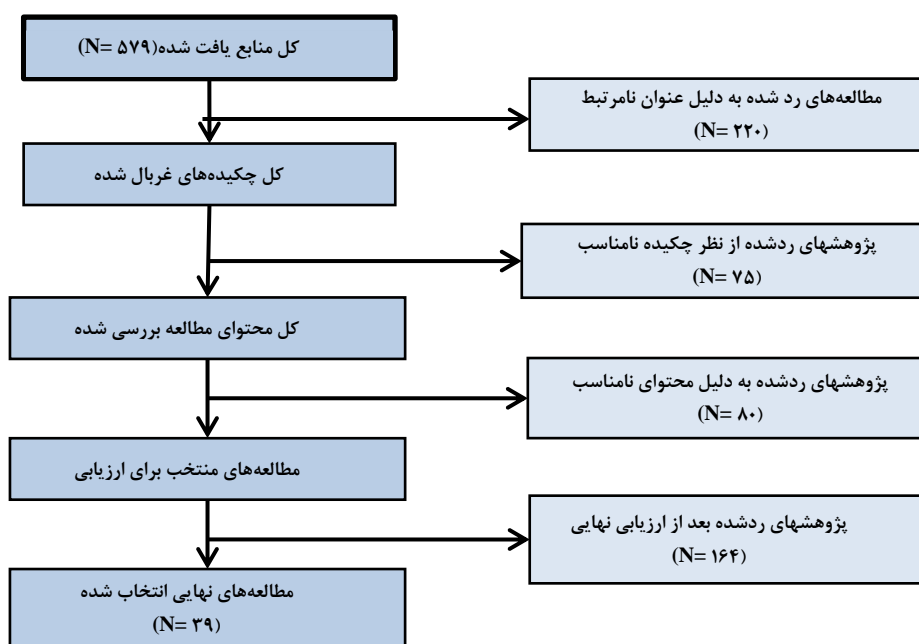
Emerald insight- Springer Link- Science Direct- Taylor & Francis Online- SAGE journals- Wiley Online Library
به‌علاوه در زمینه مقالات فارسی نیز پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی و پرتال جامع علوم انسانی مورد توجه قرار گرفت.

مرحله سوم: جستجو و انتخاب متون

در جدول ۳ گام‌های طی شده به‌منظور پالایش مقالات استخراج‌شده مشاهده می‌گردد. مبتنی بر این جدول به‌منظور پالایش مقالات مستخرج از ادبیات، چهار مرحله طی گردید که مرحله آخر مبتنی بر نظرات ۵ خبره ناظر (متشکل از کارشناسان علوم بانکی، کارشناسان رسمی دادگستری، فعالان سازمان بورس اوراق بهادار، حسابداران رسمی و متخصصان امور مالیاتی) در این پژوهش بود. این خبرگان به‌منظور سنجش کیفیت نهایی مقالات مبتنی بر رویکردی که در ادامه معرفی می‌گردد، نظرات خود را برای هر مقاله نهایی غربال شده ارائه نموده و مقالاتی که از حدنصاب اعمال‌شده امتیاز پایین‌تری کسب نموده بودند از فرایند حذف شدند.

جدول ۱. سؤالات اساسی پژوهش

سؤالات اساسی	پاسخ
Who	پایگاه‌های پژوهشی مورد توجه دو پایگاه مطرح Scopus و Web of Science بوده که در این دو پایگاه بر مجموعه پایگاه‌های انتشاراتی زیر تمرکز ویژه‌ای گردید: Emerald insight- Springer Link- Science Direct- Taylor & Francis Online- SAGE journals- Wiley Online Library به‌علاوه در زمینه مقالات فارسی نیز پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی و پرتال جامع علوم انسانی مورد توجه قرار گرفت
When	با توجه به گستره پژوهش‌ها صورت گرفته در زمینه چالش‌ها و راهکارهای به‌کارگیری حسابداری ارزش‌گذاری منصفانه در بانک‌ها و البته وجود تنوع نظرات در زمینه چیستی آن به دلیل نبودن این پدیده، بازه زمانی ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۲ برای مقالات لاتین و بازه زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۱ برای مقالات فارسی مدنظر قرار گرفت
How	معیارهای ورود و خروج مقالات در بخش جستجو و انتخاب متون مناسب معرفی می‌گردند
What	محدوده جستجو در مقالات انگلیسی شامل (در عنوان، چکیده، کلمات کلیدی و متن اسناد): “حسابداری ارزش‌گذاری منصفانه، ارزش منصفانه در بانک، اندازه‌گیری ارزش منصفانه Fair value accounting, Fair valuation in the bank, Fair value measurement

شکل ۲: فرایند بازبینی و انتخاب

گردد. این سؤالات بر موارد زیر تمرکز دارند: ۱. اهداف تحقیق ۲. منطق روش‌شناسی ۳. طرح تحقیق ۴. روش نمونه‌برداری ۵. جمع‌آوری داده‌ها ۶. انعکاس‌پذیری (که به رابطه بین محقق و مشارکت‌کنندگان اشاره دارد) ۷. ملاحظات اخلاقی ۸. دقت تجزیه و تحلیل داده‌ها ۹. بیان واضح و روشن یافته‌ها ۱۰. ارزش تحقیق.

پس از حذف مطالعات نامتناسب با اهداف و سؤالات پژوهش، محقق باید کیفیت روش‌شناختی پژوهش‌ها را ارزیابی کند. هدف از این گام حذف پژوهش‌هایی است که محقق به یافته‌های ارائه‌شده در آن‌ها اعتمادی ندارد. ابزاری که معمولاً برای ارزیابی کیفیت مطالعات اولیه تحقیق کیفی استفاده می‌شود "برنامه مهارت‌های ارزیابی حیاتی" است که با طرح ده سؤال کمک می‌کند تا دقت، اعتبار و اهمیت مطالعات کیفی تحقیق مشخص

جدول ۲: مقالات منتخب

کد مقاله	عنوان	سال	نویسنده	CASP
S01	Discussion of "The effect of fair value accounting on the performance evaluation role of earnings"	۲۰۲۰	ژانگ و همکاران ^۱	۴۰
S02	Understanding accounting discretion in China: An analysis of fair value reporting for investment property	۲۰۲۰	چن و همکاران ^۲	۳۵
S03	On the Implications of Fair Value Based Merger Accounting	۲۰۱۵	دولیا و همکاران ^۳	۳۹
S04	Impact of IFRS on Earnings Management: Comparison of Pre-Post IFRS Era in Pakistan	۲۰۱۶	بیباگ و همکاران ^۴	۴۰
S05	Fair value measurement in financial reporting	۲۰۱۲	الکساندر و همکاران ^۵	۳۹
S06	Fair value accounting and value relevance of equity book value and net income for European financial firms during the crisis	۲۰۲۰	ادوان و همکاران ^۶	۴۴
S07	شناسایی چالش‌های فنی به کارگیری ارزش منصفانه در گزارشگری مالی ایران: IFRS با تأکید بر الزامات ۱۳	۱۳۹۷	گل محمدی و همکاران	۳۴
S08	تدوین مدل پیاده سازی نظام ارزش های منصفانه در ایران	۱۳۹۶	کریمی و همکاران	۳۲

¹ Zhang et al

² Chen et al.

³ Doliyaa et al.

⁴ Baiga et al.

⁵ Alexander et al.

⁶ Adwan et al.

کد مقاله	عنوان	سال	نویسنده	CASP
	با تأکید بر اندازه‌گیری			
S09	چالش‌ها و فرصت‌های اندازه‌گیری ارزش‌های منصفانه در راستای پیاده‌سازی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در ایران	۱۳۹۸	مرادی و همکاران	۳۳
S10	How the 2008–2009 Financial Crisis Shaped Fair Value Accounting Literature: A Bibliometric Approach	۲۰۲۲	سامپئو و همکاران ^۱	۳۷
S11	Level 3 Fair Value Measurement and Systemic Risk	۲۰۲۲	لیو و همکاران ^۲	۳۷
S12	Fair value accounting for financial instruments: some implications for bank regulation	۲۰۱۹	واین و همکاران ^۳	۳۳
S13	The Routledge Companion to Fair Value and Financial Reporting	۲۰۰۷	کریستوفر ^۴	۳۵
S14	The Necessity to Introduce The Accounting Rules And Fair Value in The Conceptual Framework	۲۰۱۵	کریستا ^۵	۳۳
S15	The effect of fair valuation on banks' earnings quality: empirical evidence from developed and emerging European countries	۲۰۲۰	تاکاس و همکاران ^۶	۳۸
S16	Market reactions to policy deliberations on fair value accounting and impairment rules during the financial crisis of 2008–2009	۲۰۱۴	بوون و همکاران ^۷	۳۹
S17	The Impact of International Financial Reporting Standards on Financial Reporting Quality: Evidence from Iraq	۲۰۲۱	الجنابی و همکاران ^۸	۳۷
S18	Does fair value accounting contribute to Systemic Risk in the Banking Industry	۲۰۱۰	خان ^۹	۴۴
S19	The impact of fair value accounting on earnings predictability: evidence from Jordan	۲۰۲۰	سامیه و همکاران ^{۱۰}	۴۰
S20	Fair Value Option for Liabilities An Option for Lemons? The During the Financial Crisis	۲۰۱۶	وو و همکاران ^{۱۱}	۳۷
S21	Fair value accounting and analyst forecast accuracy	۲۰۱۷	آبریس و همکاران ^{۱۲}	۳۸
S22	The effect of fair value accounting on the performance evaluation role of earnings	۲۰۲۰	دیفوند و همکاران ^{۱۳}	۳۵
S23	Fair Value Accounting and Financial Stability	۲۰۰۸	چوینارد و همکاران ^{۱۴}	۴۵
S24	Fair value accounting and corporate cash holdings	۲۰۱۷	بیک و همکاران ^{۱۵}	۳۳
S25	Fair value accounting for liabilities: The role of disclosures in unraveling the counterintuitive income statement effect from credit risk changes	۲۰۱۱	گابنور و همکاران ^{۱۶}	۳۹
S26	A model: Fair value accounting, fragile bank balance sheets and crisis	۲۰۱۴	جگر ^{۱۷}	۳۵
S27	Fair value measurement and accounting restatements	۲۰۱۷	لینا و همکاران ^{۱۸}	۳۳
S28	Fair-value pension accounting	۲۰۰۷	هان و همکاران ^{۱۹}	۴۴
S29	The effect of fair value accounting on the drops in stock prices of banks listed on the Tehran Stock Exchange	۲۰۲۱	ایمانی و همکاران ^{۲۰}	۴۵
S30	تأثیر کاربرد ارزش منصفانه در گزارشهای مالی در بهبود ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری	۱۳۹۵	حاجی کرمانی و همکاران	۴۳

¹ Sampaio et al.² Liao et al.³ Wayne et al.⁴ Christopher⁵ Cristea⁶ Takacs et al.⁷ Bowen et al.⁸ Al-janabi et al.⁹ Khan¹⁰ Samih et al.¹¹ Wu et al.¹² Ayres et al.¹³ DeFond et al.¹⁴ Chouinard et al.¹⁵ Bick et al.¹⁶ Gaynor et al.¹⁷ Jager¹⁸ Lina et al.¹⁹ Hann et al.²⁰ Imani et al.

کد مقاله	عنوان	سال	نویسنده	CASP
S31	Fair Value Accounting (FVA): An Overview of Key Issues	۲۰۱۵	مینکوچی ^۱	۴۳
S32	تأثیر به کارگیری رویکرد ارزش منصفانه بر شاخص های عملکرد شرکت های سرمایه گذاری کوچک و متوسط	۱۳۹۸	صدیقی و همکاران	۳۵
S33	Fair Value Accounting Practices and Efficiency of Banks: A Theoretical Perspective	۲۰۱۸	جایاسکارا و همکاران ^۲	۳۹
S34	The economic consequences of extending the use of fair value accounting in regulatory capital calculations: A discussion	۲۰۱۶	لاوکس و همکاران ^۳	۴۱
S35	The predictive ability of investment property fair value adjustments under IFRS and the role of accounting conservatism	۲۰۱۷	ستی و همکاران ^۴	۳۳
S36	Do fair value measurements affect accounting-based earnings quality? A literature review with a focus on corporate governance as moderator	۲۰۲۱	تسینگ و همکاران ^۵	۳۵
S37	Fair value accounting: information or confusion for financial markets?	۲۰۱۵	ماگنان و همکاران ^۶	۳۷
S38	The contribution of bank regulation and fair value accounting to procyclical leverage	۲۰۱۷	آملزاد و همکاران ^۷	۴۰
S39	Fair-Value Accounting and Balance-Sheet Myopia	۲۰۱۳	ریمان ^۸	۴۱

مرحله چهارم: استخراج اطلاعات

به صورت پراکنده و گزینشی بخشی‌هایی از مقالات مطالعه و کدگذاری‌های تصادفی و پراکنده صورت گرفت تا مرحله آشنایی پژوهشگر با داده‌های موجود طی گردد. بدین ترتیب پژوهشگر با کلیات بحث و فضای حاکم بر آن آشنا گردید. در شکل ۳ ابر کدگذاری تشکیل شده در نرم‌افزار ATLAS TI نشان داده شده است:

این مرحله شامل مرور مقالات باقیمانده و استخراج متون به‌منظور کدگذاری در مرحله بعد است. این گام متمرکز بر تفکیک نتایج و خروجی‌ها و تفاسیر این خروجی‌ها در کنار بحث و نتیجه‌گیری نهایی پژوهشگران است. در این مرحله ۳۹ مقاله وارد نرم‌افزار ATLAS TI گردیده و به‌منظور بررسی اولیه

شکل ۳: ابر کدهای تشکیل شده در نرم‌افزار

¹ Memicucci
² Jayasekara et al.
³ Laux et al.
⁴ Sati et al.
⁵ Thesing et al.
⁶ Magnan et al.
⁷ Amel-Zadeh et al.
⁸ Rayman

را در موضوعی قرار می‌دهد که آن را به بهترین گونه توصیف می‌کند. موضوعها اساس و پایه ایجاد توضیحات، الگوها و نظریه‌ها یا فرضیات را ارائه می‌کند. در این پژوهش، ابتدا تمام عوامل استخراج شده از مطالعه‌ها به عنوان شناسه در نظر گرفته و سپس با در نظر گرفتن معنای هر یک از آنها، شناسه‌ها در مفهومی مشابه تعریف شد؛ سپس مفاهیم مشابه در مقولات تبیین کننده دسته‌بندی گردید تا به این ترتیب محورهای تبیین کننده شاخص‌های پژوهش در قالب مؤلفه‌های اصلی و فرعی پژوهش شناسایی شود.

گام پنجم: تجزیه و تحلیل یافته‌های کیفی

پژوهشگر در طول تجزیه و تحلیل، موضوعاتی را جستجو می‌کند که در میان مطالعه‌های موجود در فراترکیب پدیدار شده است. این مورد به عنوان (بررسی موضوعی) شناخته می‌شود. به محض اینکه موضوعها شناسایی و مشخص شد، بررسی کننده، طبقه‌بندی‌ای را شکل می‌دهد و طبقه بندی‌های مشابه و مربوط

جدول ۴: مقوله‌های اصلی و کدهای مربوطه

مقوله‌ها	کدهای باز	منبع
انعطاف پذیری	انعطاف پذیری سازمانی	S18-S28-S33-S49
	بازنگری ساختار و فرایندهای بانکی	S1-S14-S17-S13-S11-S22-S8-S12-S15-S28
	انعطاف پذیری نظارت	S15-S19-S30-S35
نظارت	بهره‌گیری از تجربیات بانک‌های سرآمد در ارزیابی	S9-S18-S22
	نظارت منسجم و مستمر بر فعالیتهای حسابداران	S4-S22-S31-S32-S37
	سیستم‌های اطلاعاتی و ثبت فعالیت‌های حسابداران	S9-S37-S53
	نظارت بر نحوه رعایت قوانین و خروجیهای حسابداران	S1-S2-S3-S4-S5-S6-S8-S19-S30-S37-S20
	کنترل قوانین و مقررات اجرایی	S34-S37
قوانین و مقررات	تدوین قوانین و سیاست‌های لازم در جهت اجرایی‌سازی	S1-S3-S5-S7-S14-S22-S39
	ایجاد مشوق‌های سازمانی در جهت اجرای ارزشگذاری منصفانه	S5-S7-S10-S16-S18-S26-S29-S30-S38-S21-S25-S26-S30-S35
	حمایت دولتی از سیستم ارزشگذاری منصفانه	S2-S4-S11-S12-S13-S20-S22-S27-S31-S32
	همراستاسازی و یکپارچگی بین بانکی زمینه ارزشگذاری منصفانه	S3-S7-S10-S16-S18-S26-S29-S30-S38-S31-S35-S36-S10-S5
شرایط سازمانی	تأمین منابع مالی	S8-S12-S19-S22
	تصمیم‌گیری مشارکتی مدیران و کارشناسان زمینه ارزشگذاری منصفانه	S6-S17-S36-S33
	تأمین نرم افزار و سخت افزارهای لازم	S17-S18-S25-S28-S30-S34-S38-S20-S21-S24-S25
	ایجاد فرآیندهای اداری و اتوماسیون مربوط به ارزشگذار منصفانه	S5-S7-S10-S16-S18-S26-S29-S30-S38-S31-S5-S46-S11-S8
دانش و آموزش	تخصصی سازی ارزشگذاری منصفانه	S17-S18-S25-S28-S30-S14-S4-S20-S21-S26-S35-S38-S9-S37-S1
	توانمندسازی حسابداران بانک در زمینه ارزشگذاری منصفانه	S1-S3-S39-S27-S26
	افزایش دانش سازمانی در زمینه ارزشگذاری منصفانه	S1-S11-S18-S29
عوامل دولتی	تسهیل دسترسی به منابع آموزش لازم زمینه ارزشگذاری منصفانه	S1-S11-S33-S68
	ایجاد نهاد استاندارد ارزشگذاری منصفانه در کشور	S1-S11-S15-S19
	ایجاد سازمان نظارت و ارزیابی زمینه ارزشگذاری منصفانه برای بانک‌ها	S1-S11-S21-S25
	ایجاد قوانین اجباری سازی زمینه ارزشگذاری منصفانه در جهت شکوفایی عملکرد اقتصادی	S1-S11-S12-S19-S28-S36
	کاهش فرآیندهای پیچیده و دست و پا گیر اداری در زمینه ارزشگذاری منصفانه	S1-S11-S28-S33
	شناسایی مشکلات موجود بانک براساس عدم وجود ارزشگذاری منصفانه	S1-S40-S41-S11
نیازسنجی	بررسی رویه مورد نیاز اجرایی زمینه ارزشگذاری منصفانه	S1-S34-S37-S38-S39
	بازنگری راهبرد و استراتژی بانک در زمینه ارزشگذاری منصفانه	S1-S2-S5-S7-S9-S10-S11-S15-S23-S27
	ایجاد ابزارهای کارا در جهت مدیریت هزینه و قیمت گذاری	S4-S11-S22-S29

مقوله‌ها	کدهای باز	منبع
رشد اقتصادی	مدیریت ریسک بانکی	S1-S5-S38-S30
	شفافیت اقتصادی در بانک	S1-S2-S20-S24
شفافیت عملکرد	بسترسازی مناسب جهت رتبه بندی واحدهای اقتصادی براساس ارزشگذاری منصفانه	S1-S3-S5-S6-S16-S22-S27-S32
	افزایش قابلیت مقایسه	S32-S38-S26-S29
	افزایش کارایی بانکی	S1-S3-S7-S12-S16-S33
	کاهش تقلب	S1-S2-S6
	شفاف سازی اطلاعات مالی	S11-S14-S17

گام ششم: کنترل کیفیت خروجی‌ها

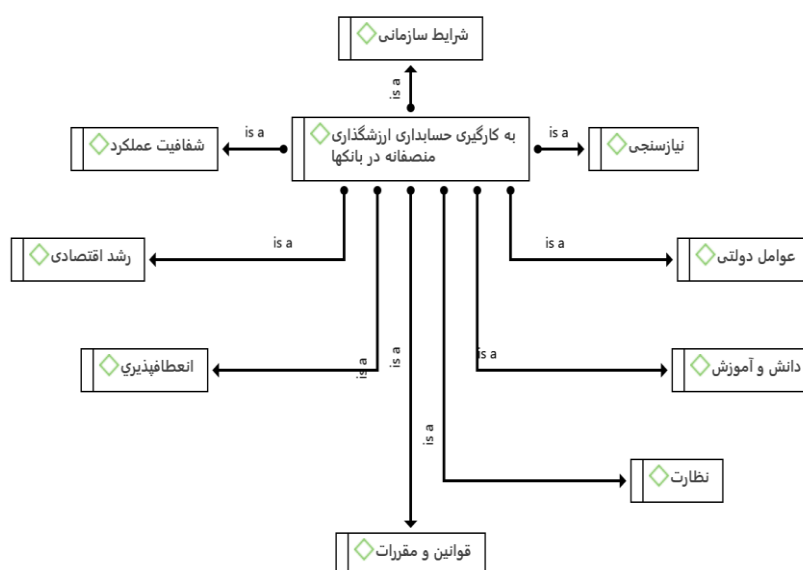
در این پژوهش محققین برای کنترل مفاهیم استخراجی مطالعات مورد بررسی، از مقایسه نظرات خود با یک خبره دیگر نیز بهره برده است. برای این منظور، یک پرسشنامه ۵۵ سؤالی متشکل از شاخص‌های شناسایی شده، طراحی گردید. سپس داده‌های به دست آمده از طریق نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۳ و شاخص رونوشت مورد تحلیل قرار گرفتند.

در این مرحله از روش فراترکیب، یافته‌های مراحل قبل ارائه می‌شود. در ادامه به شناسایی شاخص‌های پژوهش پرداخته می‌شود. از شاخص‌های استخراج شده از متون مقالات مرتبط، با حذف شاخص‌های هم‌معنی و پرتکرار و در نهایت با مقوله و دسته‌بندی شاخص‌های نهایی، ۹ مقوله و ۵۵ کد حاصل گردید. در این مرحله از کدگذاری، مقوله‌های اصلی و فرعی پژوهش مشخص شدند.

گام هفتم: جمع‌بندی نهایی

جدول ۹- متقاطع کدگذار اول و دوم

		نظر کدگذار دوم		مجموع کدگذار اول
		بله	خیر	
نظر کدگذار اول	بله	۴۷	۳	۵۰
	خیر	۲	۳	۵
مجموع کدگذار دوم		۴۹	۶	۵۵
کاپای مورد توافق		۰.۸۳۴		

شکل ۴: به کارگیری حسابداری ارزش گذاری منصفانه در بانکها با رویکرد رشد بدون تورم

نتیجه‌گیری

هدف این تحقیق بررسی چالش‌ها و راهکارهای به‌کارگیری حسابداری ارزش‌گذاری منصفانه در بانک‌ها با رویکرد رشد بدون تورم براساس تکنیک فراترکیب بوده است. ۹ معیار اصلی و ۵۵ زیرمعیار شناسایی شدند. معیارهای اصلی عبارتند از، انعطاف‌پذیری، نظارت، قوانین و مقررات، شرایط سازمانی، دانش و آموزش، عوامل دولتی، نیازسنجی، رشد اقتصادی و شفافیت عملکرد. معیار انعطاف‌پذیری دارای کدهای انعطاف‌پذیری سازمانی، بازنگری ساختار و فرایندهای بانکی، انعطاف‌پذیری نظارت و بهره‌گیری از تجربیات بانک‌های سرآمد در ارزیابی است. معیار نظارت دارای کدهای نظارت منسجم و مستمر بر فعالیت‌های حسابداران، سیستم‌های اطلاعاتی و ثبت فعالیت‌های حسابداران، نظارت بر نحوه رعایت قوانین و خروجیهای حسابداران و کنترل قوانین و مقررات اجرایی است. معیار قوانین و مقررات دارای کدهای تدوین قوانین و سیاست‌های لازم در جهت اجرایی‌سازی، ایجاد مشوق‌های سازمانی در جهت اجرای ارزش‌گذاری منصفانه، حمایت دولتی از سیستم ارزش‌گذاری منصفانه و همراستاسازی و یکپارچگی بین بانکی زمینه ارزش‌گذاری منصفانه است. معیار شرایط سازمانی دارای کدهای تأمین منابع مالی، تصمیم‌گیری مشارکتی مدیران و کارشناسان زمینه ارزش‌گذاری منصفانه، تأمین نرم‌افزار و سخت‌افزارهای لازم و ایجاد فرآیندهای اداری و اتوماسیون مربوط به ارزش‌گذاری منصفانه است.

معیار دانش و آموزش دارای کدهای تخصصی‌سازی ارزش‌گذاری منصفانه، توانمندسازی حسابداران بانک در زمینه ارزش‌گذاری منصفانه، افزایش دانش سازمانی در زمینه ارزش‌گذاری منصفانه و تسهیل دسترسی به منابع آموزش لازم زمینه در زمینه ارزش‌گذاری منصفانه است. عوامل دولتی دارای کدهای ایجاد نهاد استاندارد ارزش‌گذاری منصفانه در کشور، ایجاد سازمان نظارت و ارزیابی زمینه ارزش‌گذاری منصفانه برای بانک‌ها، ایجاد قوانین اجباری‌سازی زمینه ارزش‌گذاری منصفانه در جهت شکوفایی عملکرد اقتصادی و کاهش فرآیندهای پیچیده و دست و پاگیر اداری در زمینه ارزش‌گذاری منصفانه است. معیار نیازسنجی دارای کدهای شناسایی مشکلات موجود بانک براساس عدم وجود ارزش‌گذاری منصفانه، بررسی رویه مورد نیاز اجرایی زمینه ارزش‌گذاری منصفانه و بازنگری راهبرد و استراتژی بانک در زمینه ارزش‌گذاری منصفانه است. معیار رشد اقتصادی دارای کدهای ایجاد ابزارهای کارا در جهت مدیریت هزینه و قیمت‌گذاری، مدیریت ریسک بانکی، شفافیت اقتصادی در بانک و بسترسازی مناسب جهت رتبه‌بندی واحدهای اقتصادی

براساس ارزش‌گذاری منصفانه است. معیار شفافیت عملکرد دارای کدهای افزایش قابلیت مقایسه، افزایش کارایی بانکی، کاهش تقلب و شفاف‌سازی اطلاعات مالی است.

انضباط بازار هم‌زمان با آزادسازی و مقررات‌زدایی از بازارهای مالی اهمیت پیدا کرده است. بازار به میزان فرایندهای تصمیمات اتخاذشده توسط هیئت مدیره و مدیریت شرکت‌های پذیرفته شده در بورس را جریمه می‌کند و به آنها پاداش می‌دهد. چندین سازمان بین‌المللی بر مزایای نظم و انضباط بازار قوی‌تر برای جامعه تأکید می‌کنند، از جمله نقش کنترل‌کننده بازار در تضمین ثبات مالی. برای بهینه‌سازی نظم بازار، بازار به اطلاعات نیاز دارد. یکی از منابع اطلاعات، حساب‌های شرکت‌های مورد نظر است، بنابراین مهم است که آنها تا حد امکان دیدگاه واقعی و منصفانه ارائه دهند. صورت‌های مالی سالانه باید تمرکز بیشتری بر اندازه‌گیری و ارائه ارزش‌های جاری داشته باشند. برای شرکت‌های مالی، این افزایش تمرکز بر ارزش‌های جاری به این معنی است که اصل ارزش منصفانه به‌عنوان اصل جدید ارزش‌گذاری معرفی شده است. استفاده بیشتر از ارزش‌های جاری در ارائه صورت‌های مالی از فرصت‌های بازار برای اعمال کنترل حمایت می‌کند.

با عنایت به نقش ویژه و حساس بانک‌ها در نظام اقتصادی کشور، بروز هرگونه شوک، اختلال و یا ناکارآمدی در سیستم اقتصادی مستقیماً بر فعالیت بانک‌ها تأثیر داشته و وقوع پیامدهایی نظیر تورم، شوک‌ها و یا نوسانات قیمتی در سایر بازارها به‌طور مستقیم و غیرمستقیم بر هزینه‌های عملیاتی و قیمت تمام‌شده پول و در نهایت سودآوری بانک‌ها اثرگذار خواهد بود.

امید است با استفاده از نتایج این پژوهش سرمایه‌گذاران حقیقی و حقوقی که قصد سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت و بلندمدت در صنعت بانکداری را دارند، بتوانند با اطمینان بیشتری به‌صورت‌های مالی نمونه بانک‌ها اتکا کنند. همچنین از دیگر اهداف این پژوهش می‌توان کمک به سرمایه‌گذاران و سایر استفاده‌کنندگان از اطلاعات مالی برای فهم بیشتر عناصر صورت‌های مالی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی اشاره کرد.

بازنگری و بهبود حسابداری ارزش‌گذاری در بانک‌ها به منظور مدیریت مناسب ریسک‌ها و تضمین رشد بدون تورم، یک ضرورت حیاتی است. تورم همیشه از چالش‌های مهم استانداردهای گزارندگان به خصوص در کشورهای دچار تورم یا تورم حاد بوده است.

حسابداری ارزش منصفانه یک ابزار قدرتمند برای بانک‌هاست که به آن‌ها کمک می‌کند تا به صورت دقیق‌تری دارایی‌ها، بدهی‌ها و سایر عناصر مالی خود را ارزیابی کنند. یکی

از چالش‌های اصلی در استفاده از حسابداری ارزش منصفانه در بانک‌ها، محاسبه ارزش منصفانه است، مانند سرمایه‌گذاری‌ها، امتیازات وام‌دهی و موارد مشابه. تعیین ارزش منصفانه این دارایی‌ها به دلیل عدم وجود بازار فعال و شفاف، ممکن است چالش بزرگی باشد و نیاز به استفاده از مدل‌ها و تکنیک‌های پیچیده دارد.

برای مواجهه با این چالش‌ها، بانک‌ها می‌توانند به استفاده از روش‌های تحلیلی مبتنی بر ارزش واقعی و مدل‌های ریاضی پیشرفته توجه کنند. به‌عنوان مثال، استفاده از مدل‌های سنجش ریسک و بازدهی می‌تواند کمک کننده باشد. همچنین، تقویت نظارت داخلی و استفاده از تکنولوژی برای افزایش شفافیت و دقت در اطلاعات مالی نقش مهمی در ارزیابی صحیح ارزش دارایی‌ها و بدهی‌ها دارد.

در این راستا، همکاری با نهادهای تنظیم‌کننده و اعمال استانداردهای بین‌المللی حسابداری، می‌تواند به بانک‌ها کمک کند تا بهبودی مستمر در فرآیندهای حسابداری خود داشته باشند و با چالش‌های موجود در تعیین ارزش منصفانه بهتر مقابله کنند. این اقدامات باعث ایجاد اعتماد بیشتر میان بازار و سرمایه‌گذاران می‌شود و به بانک‌ها کمک می‌کند تا با رشد بدون تورم، بهبودی پایدار و موثری را تجربه کنند.

استاندارد حسابداری مالی شماره ۲۹ بین‌المللی تجدید ارائه اقلام غیر پولی بر مبنای شاخص سطح عمومی قیمت‌ها را در تاریخ ترازنامه الزام کرده است. با این حال استانداردهای حسابداری بین‌المللی در ارائه رویه‌های حسابداری مناسب با توجه به وضعیت یک کشور از نظر تورم و در مقایسه با اصول عمومی پذیرفته شده حسابداری ملی ناکام می‌ماند. در ادامه به چالش‌ها و راهکارهای مرتبط با حسابداری ارزش‌گذاری منصفانه در بانک‌ها با تاکید بر رشد بدون تورم پرداخته می‌شود.

محدودیت‌ها و چالش‌ها

◀ تاثیر تورم بر ارزش اقتصادی: تورم می‌تواند تاثیرات منفی را بر روی ارزش دارایی‌ها و بدهی‌ها در بانک‌ها ایجاد کند. حسابداری باید بتواند تغییرات ارزش اقتصادی را به خوبی بازتاب دهد.

◀ اهمیت زمان در ارزش‌گذاری: به دلیل تغییرات سریع ارزش دارایی‌ها و بدهی‌ها، تعیین زمان مناسب برای ارزش‌گذاری واحدهای مختلف به چالش می‌کشد.

◀ پیچیدگی تعیین نرخ تورم: تعیین نرخ تورم دقیق و پایدار یک چالش برای تعیین ارزش واقعی دارایی‌ها و بدهی‌هاست.

پیشنهادات و راهکارها

(۱) انعطاف‌پذیری

- تطبیق استانداردها: بانک‌ها باید استانداردهای حسابداری را با شرایط خاص خود تطبیق دهند تا بتوانند به طور انعطاف‌پذیری با نیازها و متغیرهای محیطی سازگاری داشته باشند.
- تکنولوژی مدرن: استفاده از فناوری‌های نوین مانند حسابداری ابری و سیستم‌های هوشمند، بانک‌ها را قادر می‌سازد تا با تغییرات سریع و نیازهای مشتریان سازگار شوند.

(۲) نظارت

- واحد حسابرسی داخلی: ایجاد واحد حسابرسی داخلی قوی در بانک‌ها، به منظور بررسی و نظارت بر فرآیندهای حسابداری و اطمینان از اجرای صحیح استانداردهای ارزش منصفانه بسیار مهم است.
- ارتقاء نظارت مستقل: تقویت نظارت مستقل و استقلال حسابرسان خارجی برای بررسی حسابداری بانک‌ها و تأیید صحت و شفافیت عملکرد آن‌ها اهمیت دارد.

(۳) قوانین و مقررات

- تطبیق با استانداردهای بین‌المللی: توسعه و اجرای استانداردهای حسابداری بین‌المللی در قوانین و مقررات بانکی، بهبود شفافیت و قابلیت مقایسه را ارتقا می‌دهد.
- تشریحات منطقه‌ای: توسعه تشریحات بانکی و مالی منطقه‌ای که استانداردهای حسابداری را تعیین کنند، می‌تواند به هماهنگی و یکپارچگی در حسابداری بانک‌ها کمک کند.

(۴) شرایط سازمانی

- فرهنگ شفافیت: ایجاد فرهنگ شفافیت در سازمان‌های بانکی به عنوان اصلی‌ترین عامل، سازمان را قادر می‌سازد تا با استفاده از حسابداری ارزش منصفانه، اطلاعات مالی را به صورت صحیح و دقیق منتشر کند.

(۵) دانش و آموزش

- برنامه‌های آموزشی: بانک‌ها باید برنامه‌های آموزشی جامع برای کارکنان حسابداری خود را طراحی کنند تا آن‌ها را با مفاهیم و استانداردهای حسابداری ارزش منصفانه آشنا کنند و توانایی اجرای صحیح آن‌ها را داشته باشند.

تحلیل رفتار سهامداران. قضاوت و تصمیم‌گیری در حسابداری و حسابرسی، سال ۱، شماره ۱، صفحه‌های ۱۱۷-۱۴۲.

صدیقی، روح‌الله. مرفوع، محمد. قاسمی، علی. (۱۳۹۸). تأثیر به‌کارگیری رویکرد ارزش منصفانه بر شاخص‌های عملکرد شرکت‌های سرمایه‌گذاری کوچک و متوسط. فصلنامه حسابداری مالی، سال ۱۶، شماره ۶۴، صفحه‌های ۸۰-۵۹.

کرمی، غلامرضا. بیک بشرویه، سلمان. (۱۳۹۶). تدوین مدل پیاده‌سازی نظام ارزش‌های منصفانه در ایران با تأکید بر اندازه‌گیری. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، سال ۲۴، شماره ۴، صفحه‌های ۵۹۶-۵۷۳.

گل محمدی، مریم، رحمانی، علی. (۱۳۹۷). شناسایی چالش‌های فنی به‌کارگیری ارزش منصفانه در گزارشگری مالی ایران: با تأکید بر الزامات IFRS13. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، سال ۲۵، شماره ۳، صفحه‌های ۴۱۴-۳۸۷.

مرادی، محمد. جعفری، مرتضی. حسین زاده، سهراب. (۱۳۹۸). چالش‌ها و فرصت‌های اندازه‌گیری ارزش‌های منصفانه در راستای پیاده‌سازی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در ایران. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، سال ۳، شماره ۳، صفحه‌های ۴۵۶-۴۸۱.

مرگان، سعید. سعیدی، هادی. قدیری مقدم، ابوالفضل و طالبی نجف آبادی، عبدالحسین. (۱۳۹۷). تبیین ارزش منصفانه حسابداری و محافظه‌کاری حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دومین کنفرانس بین‌المللی یافته‌های نوین در حسابداری، مدیریت، اقتصاد و بانکداری، تهران

مقدسی، مینا. حجازی، رضوان. اکبری، مرتضی. (۱۳۹۷). اندازه‌گیری و گزارش ارزش تسهیلات اعطایی بانکها. حسابداری، پاسخگویی و منافع جامعه. سال ۸، شماره ۳۰، صفحه‌های ۱۷۰-۱۴۹.

Abbott, Malcolm, and Angela Tan-Kantor. (2018). Fair Value Measurement and Mandated Accounting Changes: The Case of the Victorian Rail Track Corporation. *Australian Accounting Review* 28: 266-278

Adwan, S. Alhaj-Ismail, A. Girardone, C. (2020). Fair value accounting and value relevance of equity book value and net income for European financial firms during the crisis, *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation Journal of International Accounting, Auditing and Taxation* Volume 39, June 2020, Page 100320

• ارتقاء دانش فنی: بانک‌ها باید از روش‌ها و فنون حسابداری ارزش منصفانه آگاه باشند و دانش فنی کافی را در این زمینه توسعه دهند.

۶) عوامل دولتی

• تعیین قوانین و مقررات: دولت‌ها می‌توانند با تعیین قوانین و مقررات مربوط به حسابداری ارزش منصفانه، بانک‌ها را ترغیب کنند تا استانداردهای معتبر را رعایت کنند و اطلاعات مالی شفافیت بیشتری داشته باشند.

• نظارت و بازرسی: دولت‌ها می‌توانند نظارت و بازرسی منظم بر بانک‌ها و استفاده صحیح از حسابداری ارزش منصفانه را تسهیل کنند.

۷) نیازسنجی

• ارزیابی نیازها: بانک‌ها باید نیازهای مشتریان و عملکرد خود را به طور دقیق ارزیابی کنند تا بتوانند استانداردهای حسابداری مناسب را برای ارزیابی ارزش منصفانه اعمال کنند.

• بازخورد و بهبود: بر اساس بازخورد مشتریان و نتایج حسابداری، بانک‌ها باید فرآیندها و روش‌های خود را بهبود داده و تطبیق دهند.

۸) رشد اقتصادی

• ارتباط با عوامل اقتصادی: بانک‌ها باید با عوامل اقتصادی مختلف مانند رشد یا کاهش تورم، نرخ بهره، تغییرات بازار و... هماهنگی داشته باشند تا بتوانند ارزش منصفانه را به‌طور صحیح تخمین بزنند و در تصمیم‌گیری‌های مالی مناسب عمل کنند.

۹) شفافیت عملکرد

• گزارشگری مالی: بانک‌ها باید گزارشگری مالی قوی و شفافیت بالا را حاکم کنند تا به مشتریان و سایر ذینفعان، اطلاعات دقیق و قابل اعتماد را درباره عملکرد خود ارائه دهند.

• انتشار اطلاعات: بانک‌ها باید اطلاعات

فهرست منابع

حاجی کرمانی، سمیرا. معین الدین، محمود. حیرانی، فروغ. (۱۳۹۶). تأثیر کاربرد ارزش منصفانه در گزارش‌های مالی در بهبود ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری. پژوهش‌های تجربی حسابداری، سال ۷، شماره ۲۶، صفحه‌های ۷۲-۵۳.

صاحبقرانی، امیرعباس. سجلاتی، هادی. (۱۴۰۱). بررسی ارتباط تجدید ارزیابی دارایی‌ها با نوسانات قیمت سهام و

- Financial Accounting Standards Board. (1998). Statement of Financial Accounting Standards No. 133: Accounting for Derivative Instruments and Hedging Activities. Norwalk: Financial Accounting Standards Board
- Financial Accounting Standards Board. (2006). Statement of Financial Accounting Standards No. 157: Fair Value Measurements. Norwalk: Financial Accounting Standards Board
- Fortuna, Giulio, Massimo Aria, Alfonso Piscitelli, Michele D. Mignogna, and Gary D. Klasser. (2020). Global Research Trends in Complex Oral Sensitivity Disorder: A Systematic Bibliometric Analysis of the Structures of Knowledge. *Journal of Oral Pathology and Medicine* 49: 565-579
- Gaynor, L. McDaneil, L. Yohn, T. (2011). Fair value accounting for liabilities: The role of disclosures in unraveling the counterintuitive income statement effect from credit risk changes. *Accounting, Organizations and Society*, 36: 125-134.
- Georgiou, Omiros. (2018). the Worth of Fair Value Accounting: Dissonance between Users and Standard Setters. *Contemporary Accounting Research* 35: 1297-1331
- Hairston, Stephanie A., and Marcus R. Brooks. (2018). Derivative Accounting and Financial Reporting Quality: A Review of the Literature. *Advances in Accounting*
- Hann, R. Helfin, F. Subramanayam, K. (2007). Fair-value pension accounting. *Journal of Accounting and Economics*, 44: 328-358.
- Imani, S., Kheradyar, S., & Azadi Hir, K. (2021). The effect of fair value accounting on the drops in stock prices of banks listed on the Tehran Stock Exchange. *International Journal of Nonlinear Analysis and Applications*, 12(Special Issue), 2315-2323.
- International Accounting Standards Board. (2003). IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement. London: International Accounting Standards Board
- International Accounting Standards Board. (2011). IFRS 13 Fair Value Measurement. London: International Accounting Standards Board
- International Accounting Standards Board. (2014). IFRS 9 Financial Instruments. London: International Accounting Standards Board *Journal of Accounting and Economics*
- Jager, P. (2014). Fair value accounting, fragile bank balance sheets and crisis: A model. *Accounting, Organizations and Society*, 39: 97-116.
- Jayasekara, S. D., Perera, K. W., & Ajward, A. R. (2018). Fair Value Accounting Practices and Financial Performance of Commercial banking industry. *World Journal of Social sciences*, 8(3), Accepted Paper
- Khan, U. (2019). Does fair value accounting contribute to Systemic Risk in the Banking Industry. *Contemporary accounting research*, 4: 2588-2609.
- Alexander, D. Bonaci, C. Mustta, R. (2012). Fair value measurement in financial reporting. *Procedia Economics and Finance*, 3: 84-90.
- Al-janabi, A., Hesarzadeh, R., & Bagherpour Velashani, M. A. (2021). The Impact of International Financial Reporting Standards on Financial Reporting Quality: Evidence from Iraq. *Iranian Journal of Accounting, Auditing and Finance*, Volume 5, Issue 2, Pages 11-24.
- Ayres, D. Huang, X. Myring, M. (2016). Fair value accounting and analyst forecast accuracy. *Advances in Accounting, incorporating Advances in International Accounting*, 3: 1-13.
- Barth, Mary E. (1994). Fair Value Accounting: Evidence from Investment Securities and the Market Valuation of Banks. *The Accounting Review* 69: 1-25.
- Benston, George J. (2008). The Shortcomings of Fair-Value Accounting Described in SFAS 157. *Journal of Accounting and Public Policy: Volume 27, Issue 2, Pages 101-114*
- Biag, M. Khan, S. (2016). Impact of IFRS on Earnings Management: Comparison of Pre-Post IFRS Era in Pakistan. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Volume 230: Pages 343-350.
- Bick, P. ORLOVA, s. Sun, L. (2017). Fair value accounting and corporate cash holdings. *Advances in Accounting*, 1-13.
- Bowen, R. Khan, U. (2014). Market reactions to policy deliberations on fair value accounting and impairment rules during the financial crisis of 2008-2009. *J. Account. Public Policy*, 2: 1-27.
- Chen, C. Lo, K. Tsang, D. Zhang, J. (2020). Understanding accounting discretion in China: An analysis of fair value reporting for investment property. *J. Account. Public Policy*, 39: 1-19.
- Chouinard, E. Youngman, P. (2008). Fair Value Accounting and Financial Stability. *Bank of Canada financial system review*, 2: 1-6.
- Christopher J. (2007). Pension Accounting and Fair Value from: The Routledge Companion to Fair Value and Financial Reporting Routledge.
- Cristea, V. (2015). The Necessity to Introduce The Accounting Rules And Fair Value in The Conceptual Framework. *Procedia Economics and Finance*, 26: 515-521.
- Defond, M. Hu, J. Hung, M. Li, S. (2019). The effect of fair value accounting on the performance evaluation role of earnings. *Journal of Accounting and Economics*, 4: 1-23.
- Doliya, P. Singh, J. (2015). On the Implications of Fair Value Based Merger Accounting. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 189: 356-361.
- Dong, M. (2022). Research in Fair Value and Bank Accounting. *Recherche en valeur juste et comptabilité bancaire*, 2: 1-19.
- Donleavy, Gabriel. (2019). An Inquiry into the Origins of Fair Value. *Accounting History* 24: 163-322.
- Financial Accounting Standards Board. (1993). Statement of Financial Accounting Standard No 115: Accounting for Certain Investments in Debt and Equity Securities. Norwalk: Financial Accounting Standards Board

- Laux, C. (2016). The economic consequences of extending the use of fair value accounting in regulatory capital calculations: A discussion,
- Liao, S. Ott, J. Yao, E. (2022). Level 3 Fair Value Measurement and Systemic Risk. *The Accounting Review, Contemporary Accounting Research and Management Science*.
- Lin, Y. Lin, S. Forb=naro, J. Huang, H. (2017). Fair value measurement and accounting restatements. *Advances in Accounting*, 38: 30-45.
- Menicucci, E. (2015). Fair Value Accounting (FVA): An Overview of Key Issues. In: *Fair Value Accounting: Key Issues Arising from the Financial Crisis*. Palgrave Macmillan Studies in Banking and Financial Institutions. Palgrave Pivot, London.
- Ozili, Peterson K. (2021). Accounting and Financial Reporting During a Pandemic. In *New Challenges for Future Sustainability and Wellbeing*. Edited by Ercan Özen, Simon Grima and Rebecca Dalli Gonzi. Bingley: Emerald Publishing Limited, pp. 87-93
- Robin, I., Salim, R., & Bloch, H. (2018). Financial performance of commercial banks in the post-reform era: Further evidence from Bangladesh. *Economic Analysis and Policy*, 58, 43-54. <https://doi.org/10.1016/j.eap.2018.01.001>
- Sampaio, Carlos, Luís Farinha, João Renato Sebastião, and Mónica Régio. 2022. How the 2008-2009 Financial Crisis Shaped Fair Value Accounting Literature: A Bibliometric Approach. *Administrative Sciences* 12: 15.
- Sati, P. Bandyopadhyay, Changling, C. Wolfe, M. (2017). The predictive ability of investment property fair value adjustments under IFRS and the role of accounting conservatism, *Advances in Accounting*, 1-14.
- Smith, O. Alqtish, A. Adel, M. (2020). The impact of fair value accounting on earnings predictability: evidence from Jordan. *Asian Economic and Financial Review*, 10(12): 1466-1479
- Tkacs, A. Szucs, T. Kehl, D. Fodor, A. (2020). The effect of fair valuation on banks' earnings quality: empirical evidence from developed and emerging European countries. *Heliyon*, 6: 1-17.
- Wayne, R. Landsman, Y. (2006). Fair value accounting for financial instruments: some implications for bank regulation. Monetary and Economic Department. 1-32.
- World Bank. (2017). *Memorandum of Understanding with the World Bank*. London: IFRS Organisation. Retrieve, 12(6).
- Wu, W. Thibodeau, N. Couch, R. (2016). An Option for Lemons? The Fair Value Option for Liabilities During the Financial Crisis, *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 4: 1-42.
- Zhang, I. Zhang, Y. (2019). Discussion of "The effect of fair value accounting on the performance evaluation role of earnings, 70: 10-15.

Accounting Knowledge & Management Auditing
Vol. 15/ No. 59/ Autumn 2026

Challenges and solutions of applying fair value accounting in banks with the approach of growth without inflation

Davoud Arefi

Department of Accounting, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
davoudarefi@yahoo.com

Gholamreza Farsadamanollahi

Department of Accounting, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
(corresponding Author)
g.f1966@yahoo.com

Amir Reza Keyghobadi

Department of Accounting, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
a.keyghobadi@iauctb.ac

Ali Esmailzadeh Maghri

Department of Accounting, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
Alies35091@gmail.com

Abstract

In this context, the current research has sought to identify the challenges and solutions of using fair valuation accounting in banks. In this perspective, the impact of fair value accounting on the efficiency of banks is useful in making policy decisions in order to maintain the stability of the financial system through healthy banks. Using a systematic review approach, the researcher analyzed the results and findings of previous researchers and identified the effective factors by performing the 7 steps of the Sandelovski and Barroso method. Among 579 domestic and foreign articles, 39 articles were selected based on the CASP method between 2007 and 2022. In this context, in order to measure reliability and quality control, the transcription method was used, and its value was identified for the indicators identified at the level of excellent agreement. The results of the data analysis collected in the ATLAS TI software led to the identification of 9 categories and 55 primary codes of challenges and solutions for applying fair value accounting. Based on the done coding, 8 categories and 51 initial codes were identified. The identified categories are: the main criteria are flexibility, supervision, rules and regulations, organizational conditions, knowledge and training, government factors, needs assessment, economic growth and performance transparency; Therefore, by combining these 9 criteria, all of which have certain sources and repetitions, by identifying these conditions, it is possible to study how to implement fair value accounting methods on the efficiency of banks in different stages of the business cycle or economic conditions for policy makers, to understand the health of banks and also The stability of their financial system. The financial system is essential. If fair value accounting practices improve banks' efficiency relative to historical cost principles, the additional improvement created by using unrealized gains can be used to generate higher returns on banks' credit portfolios.

Key words: fair value accounting, bank efficiency, financial stability, credit portfolio of banks, Growth without inflation